

Úřad vlád ČR
nábřeží Edvarda Beneše 4
Praha 1 - Malá Strana
PSČ 118 01
eklep@msmt.cz

V Praze dne 5. června 2018

Věc: Připomínky k návrhu vyhlášky čj. MSMT-13165/2018-2

Vážení,

jménem sdružení Globopol předkládáme připomínky k návrhu aktualizace vyhlášky:

Obecné připomínky

1. Ve školních automatech a bufetech byla podle zjištění České školní inspekce nabízena celá řada nevhodných potravin a cílem vyhlášky bylo jejich nabídku regulovat. Ani ne po roce platnosti je navržena její změna s odůvodněním, že „...díky přísně nastaveným požadavkům není možné ve školách nabízet a prodávat potraviny v dostatečně širí sortimentu“. Cílem aktualizace (tj. zmírnění) vyhlášky je sortiment rozšířit, protože „adekvátní šíře sortimentu umožní saturovat výživové potřeby...“.
2. Automaty a bufety nejsou povinné, je na rozhodnutí škol, zda je ve svých prostorách budou mít, a smyslem vyhlášky bylo regulovat výběr potravin tak, aby neškodily a nebyly v rozporu s výchovou ke zdravé výživě. Podle výroční zprávy ČŠI za školní rok 2012/2013 byly automaty a bufety v 61,5 % sledovaných škol. V odůvodnění aktualizace vyhlášky je předkládáno jako problém, že stávající vyhláška neumožňuje nabízet dostatečný sortiment. Znamená to tedy, že zbývajících téměř 40 % škol chybí, když neposkytuje žádné potraviny, natož jejich dostatečný sortiment, a nesaturuje tak výživové potřeby žáků? **Uvedené zdůvodnění aktualizace považujeme za nedostatečné, protože povinností školy je vzdělávat, nikoliv prodávat sortiment podle nabídky výrobců a suplovat obchody.**

Tato připomínka je zásadní.

3. Ve zdůvodnění aktualizace je dále uvedeno, že „zpětné zhodnocení dopadů stávající právní regulace ukazuje, že stanovené požadavky ne zcela reflektují reálnou situaci na trhu s potravinami...“. **Žádné zpětné zhodnocení – kvalifikovaná analýza stávajícího stavu – však k návrhu na aktualizaci vyhlášky není přiloženo.** K dispozici jsou pouze mediální vyjádření předkladatelů typu „podle nastavených limitů nemohly děti koupit ani tvaroháček nebo rohlík s máslem“. Tvaroháček ani jiný podobně sladký a tučný mléčný výrobek neprojde ani po aktualizaci vyhlášky. Původní vyhláška však umožňuje prodej přiměřeně ochucených tvarohů, dalších mléčných výrobků i pečiva, včetně rohlíku s máslem. Důvodem aktualizace je z našeho pohledu tedy spíše nesprávná interpretace stávající vyhlášky a tlak výrobců potravin.

Tato připomínka je zásadní.

4. **Za nejhorší zásah do vyhlášky považujeme zcela neodůvodněné zvýšení limitu na cukr u nápojů a jemného pečiva a vynechání požadavku „bez přidaného cukru“ u nektarů, což je v rozporu s původním cílem vyhlášky podpořit snahu o snížení konzumace cukru u školáků.**

Tato připomínka je zásadní.

5. Jemné pečivo je výrobek z bílé mouky, cukru a tuku a jeho konzumaci je žádoucí omezit. Vyhláška přesto jeho omezený sortiment umožňovala a opět není pravda, jak je psáno ve zdůvodnění navýšení limitu, že povolovala jen vánočku. Do limitů se vešly také přiměřeně sladké a přiměřeně

tučné tvarohové, ovocné či makové koláče. Sortiment jemného pečiva není z hlediska výživy dětí žádoucí rozšiřovat a je zcela proti smyslu vyhlášky u této kategorie zvyšovat limit pro tuky a cukr.

6. **Vynechání požadavku „bez přidaného cukru“ u nektarů opět umožní prodej doslazených ovocných šťáv.** Spolu se zvýšením limitu pro cukr u ostatních nealkoholických nápojů se do školních automatů a bufetů vrátí řada výrobků, které bylo naopak žádoucí a zcela správné eliminovat. V odůvodnění je uvedeno, že „výrobci ani dodavatelé nemají povinnost informovat o obsahu přidaných cukrů, tudíž je stanovení limitů nad rámec platných právních předpisů“. Výrobci nemají povinnost uvádět *množství* přidaných cukrů (položka cukry ve výživových hodnotách výrobku zahrnuje cukry přirozené i přidané). Výrobce je však povinen uvádět složení výrobku – vyjmenovat jednotlivé složky, tedy včetně přidaných cukrů (tj. cukr, glukózo-fruktózový sirup atd.), pokud jsou ve výrobku obsaženy, což je pro spotřebitele naprosto dostačující k rozlišení výrobku „s“ a „bez“ přidaných cukrů. Nektary s přidaným cukrem nejsou žádoucí a tento limit by měl být zachován.

Tato připomínka je zásadní.

7. Navrhovaná aktualizace vnáší další nejasnosti. Jednou ze změn je také přidání požadavku, že potraviny nesmí být upraveny smažením a grilováním. Tento požadavek je jistě žádoucí např. u masných výrobků, u kterých byl uveden již ve stávající vyhlášce, a byl ponechán i v její aktualizaci. Pokud byl požadavek myšlen obecně, proč je znovu uváděn u jedné z kategorií, a jiných ne? Není uveden u jemného pečiva. Projde tedy nově kobliha (díky zvýšení limitu na cukry a tuky by prošla)? Pokud ne a požadavek je myšlen obecně, je žádoucí eliminovat grilovanou zeleninu?
8. Za rozumný považujeme návrh zrušení kategorie tuků – tato kategorie byla přidána do stávající vyhlášky na návrh Ministerstva zemědělství a Potravinářské komory – a byla a stále je jednou z příčin nesprávné interpretace, že vyhláška neumožňuje namazat pečivo máslem. Kategorie obloženého pečiva, kam namazané pečivo spadá, přitom toto nezakazuje. Za rozumné také považujeme zmírnění limitů na sůl v masných výrobcích a tuků u běžného pečiva, aby vyhláška nelimitovala semínka přidávaná do pečiva, a je škoda, že tyto úpravy nenavrhl Ministerstvo zemědělství a Potravinářská komora už při připomínkování stávající vyhlášky. Jsme rádi, že neprošlo původně navrhované snížení limitu pro tuky v sýrech (z 30 g na 20 g), což by vyřadilo kvalitní sýry typu lučina, a je škoda, že tento zbytečný limit nebyl úplně zrušen. Za nepotřebný považujeme také nově přidaný limit na sůl u kategorie mléko. Slané mléko, pokud je nám známo, výrobci nenabízí. Nabízení slazeného mléka je větší problém, který vyhláška neřeší, a žádoucí by bylo limit na cukry u mléka snížit. 100 ml mléka obsahuje cca 5 g mléčného cukru, mléko s limitem 11 g cukrů tak může obsahovat i 6 g přidaného cukru, což je více, než umožňuje limit pro další nápoje (představuje více než 3 kostky přidaného cukru na 250 ml ochuceného mléka).
9. **Předkládaný návrh aktualizace vyhlášky považujeme za nevhodný a doporučujeme jeho zamítnutí.** Původní vyhláška měla být doplněna metodikou s praktickými tipy na vhodný sortiment a zdravé svačiny, po které bylo od začátku voláno, protože z čísel se nikdo nenají. Místo toho byl předložen návrh s upravenými číselnými limity ve prospěch výrobců a v neprospěch zdraví školáků, který vrací do školních automatů a bufetů více cukru.

Tato připomínka je zásadní.

Konkrétní připomínky

§ 2 odstavec 1 písmeno b)

Za slova „neobsahují trans mastné kyseliny“ pocházející z částečně ztužených tuků,“ vložit slova „syntetické konzervanty, syntetická barviva a látky vylepšující chuť“.

Zdůvodnění: Navrhujeme přidat požadavek, aby potraviny neobsahovaly syntetické konzervanty, syntetická barviva a látky vylepšující chuť.

Tato připomínka je zásadní.

§ 2 odstavec 1 písmeno d)

Za slova „nejsou upraveny smažením“ vložit tečku a ukončit odstavec.

Zdůvodnění: Navrhujeme nezakazovat grilování – v sortimentu školních automatů a bufetů je grilování masa a uzenin málo pravděpodobné, okrajové a tento limit by vyřadil grilovanou zeleninu, která může být např. do salátů žádoucím zpestřením.

Tato připomínka je zásadní.

§ 2 odstavec 2

Za slova „Ve školách a školských zařízeních lze dále nabízet k prodeji, prodávat nebo umísťovat reklamu“ vložit slova a tabulku:

„a použít samostatně nebo v kombinaci při přípravě či výrobě sortimentu

- a) čerstvé, mražené a sušené ovoce a zeleninu bez přídavku cukru,
- b) ovocné a zeleninové šťávy a nektary[®] bez přídavku cukru,
- c) neochucené a nepražené suché skořápkové plody a olejnatá semena,
- d) neochucené obiloviny a mlýnské obilné výrobky (přednostně celozrnné), včetně mouky a přípravků nezbytných při pečení (kvásek, kvasnice, prášek do pečiva),
- e) chléb a běžné pečivo (přednostně celozrnné a kvasové),
- f) nezpracované brambory,
- g) neochucené luštěniny, včetně sterilovaných,
- h) neochucené mléko a neochucené mléčné výrobky (přednostně kysané),
- i) sýry (přednostně netavené),
- j) vejce,
- k) nezpracované maso a vnitřnosti,
- l) nezpracované ryby a neochucené rybičky v oleji či vlastní šťávě,
- m) panenské rostlinné oleje a tuky, máslo, sádlo.

K jejich dochucení lze použít:

- a) bylinky a základní koření,
- b) sůl do 2 g na 100 g,
- c) přidané cukry (do 4 g na 100 ml nápoje, včetně mléčných, do 10 g na 100 g těsta u moučníků a do 5 g na 100 g u ostatních),
- d) ocet,
- e) hořčici,
- f) kečup, majonézu nebo dresink (do 10 g na porci).

(3) Ve školách a školských zařízeních lze dále nabízet k prodeji, prodávat nebo umísťovat reklamu na potraviny, které splňují následující požadavky:

Kategorie potravin	Nejvyšší přípustná hodnota (g/100 g nebo g/100 ml)		
	sůl ⁹⁾	tuky	cukry ¹⁰⁾
nesmažené a negrilované masné výrobky nebo výrobky z vajec ¹⁴⁾ za předpokladu minimálního obsahu 10 % hmot. čisté svalové bílkoviny v hotovém masném výrobku nebo 50 g vajec ve 100 g hotového výrobku z vajec	2,1	15,0	
výrobky z produktů rybolovu a akvakultury ¹⁵⁾ za předpokladu minimálního obsahu 50 g masa z nich ve 100 g hotového výrobku	2,1	30,0	
mléko	0,5	5,0	9,0

ochucené a neochucené mléčné výrobky ¹⁶⁾	kysané nebo zakysané mléčné výrobky	0,5	5,0	11,0
	tvarohy	0,5	10,0	11,0
pekařské výrobky ¹⁷⁾ – jemné pečivo		1,3	10,0	15,0
nealkoholické nápoje ¹⁸⁾				4,0
balené i nebalené obložené pekařské výrobky		2,5	20,0	5,0
ostatní potraviny		1,0	5,0 ¹⁹⁾	5,0

Zdůvodnění: Cílem vyhlášky je regulovat sortiment nabízený ve školních automatech a bufetech. Největší problém představují zpracované potraviny obsahující zejména průmyslově upravené tuky, přidané cukry, případně nadbytek soli – jmenovitě slazené nápoje, sladké, slané a tučné pochutiny, smažená jídla, fast food, ale i příliš doslazované mléčné výrobky (přibínáčky atd.). Naproti tomu základní, neupravované potraviny jsou z výživového hlediska žádoucí a není třeba, aby podléhaly regulaci.

Vyhláška však dává obecná pravidla, limity na sůl, tuky a cukry, které se vztahují na jakékoliv potraviny. Její správná aplikace v praxi je pro uživatele, kteří nejsou nutričními specialisty ani odborníky na potravinářskou terminologii a značení, velmi složitá.

U limitů na zpracované potraviny doporučujeme nezvyšovat limity na cukry, u některých kategorií jejich horní hranici naopak snížit.

Z výživového hlediska není opodstatněné, aby vyhláška limitovala svačinu připravenou ze základních surovin – např. obložený chléb s vajíčkovou pomazánkou, přesto se tak děje. Například lučina i vejce samostatně projdou, ale není možná jejich kombinace (např. v pomazánce) – kvůli limitu tuků, ale vajíčko s tučným tvarohem již ano. Z výživového hlediska však není odůvodněné vyřazovat kombinaci vajíčka s lučinou.

Tato připomínka je zásadní.

S pozdravem

v. r. MUDr. Hana Krejčí, Ph.D.,
v. r. MUDr. Veronika Cirmanová,
v. r. MUDr. Veronika Fejfarová

Na vědomí:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 529/5, 118 12 Praha 1
posta@msmt.cz

Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
posta@mze.cz

Ministerstvo zdravotnictví
Palackého nám. 4, 128 01 Praha 2
mzcr@mzcr.cz

Příloha č. 1 - Návrh změn na novelizaci

§ 2

Požadavky na potraviny

(1) Ve školách a školských zařízeních lze nabízet k prodeji, prodávat potraviny nebo umísťovat reklamu na potraviny, které splňují požadavky stanovené v příloze této vyhlášky a které

- a) neobsahují sladidla²⁾ vyjma žvýkaček bez cukru, nebo kofein, nejde-li o čaj³⁾ a nealkoholické nápoje s čajovým extraktem,
- b) neobsahují trans mastné kyseliny⁴⁾ pocházející z částečně ztužených tuků, **syntetické konzervanty, syntetická barviva a látky vylepšující chuť,**
- c) nejsou energetickým nebo povzbuzujícím nápojem nebo potravinou určenou pro sportovce nebo pro osoby při zvýšeném tělesném výkonu⁵⁾, nebo
- d) nejsou upraveny smažením ~~nebo grilováním~~.

(2) Ve školách a školských zařízeních lze dále nabízet k prodeji, prodávat nebo umísťovat reklamu **a použít samostatně nebo v kombinaci při přípravě či výrobě sortimentu**

- a) čerstvé, mražené a sušené ovoce a zeleninu bez přídavku cukru,
- b) ovocné a zeleninové šťávy a nektary⁶⁾ bez přídavku cukru,
- c) neochucené a nepražené suché skořápkové plody a olejnatá semena,
- d) neochucené obiloviny a mlýnské obilné výrobky (přednostně celozrnné), včetně mouky a přípravků nezbytných při pečení (kvásek, kvasnice, prášek do pečiva),
- e) chléb a běžné pečivo (přednostně celozrnné a kvasové),
- f) nezpracované brambory,
- g) neochucené luštěniny, včetně sterilovaných,
- h) neochucené mléko a neochucené mléčné výrobky (přednostně kysané),
- i) sýry (přednostně netavené),
- j) vejce,
- k) nezpracované maso a vnitřnosti,
- l) nezpracované ryby a neochucené rybičky v oleji či vlastní šťávě,
- m) panenské rostlinné oleje a tuky, máslo, sádlo.

K jejich dochucení lze použít:

- a) bylinky a základní koření,
- b) sůl do 2 g na 100 g,
- c) přidané cukry (do 4 g na 100 ml nápoje, včetně mléčných, do 10 g na 100 g těsta u moučníků a do 5 g na 100 g u ostatních),
- d) ocet,
- e) hořčici,
- f) kečup, majonézu nebo dresink (do 10 g na porci).

(3) Ve školách a školských zařízeních lze dále nabízet k prodeji, prodávat nebo umísťovat reklamu na potraviny, které splňují následující požadavky:

Kategorie potravin		Nejvyšší přípustná hodnota (g/100 g nebo g/100 ml)		
		sůl ⁹⁾	tuky	cukry ¹⁰⁾
zpracované ovoce a zelenina za předpokladu minimálního obsahu 50 g ovoce a/nebo zeleniny ve 100 g, resp. 100 ml hotového výrobku		0,5		bez přidavku cukru¹⁰⁾
suché skořápkové plody ¹¹⁾ a olejnatá semena ¹²⁾ nebo luštěniny ¹³⁾ a výrobky z nich		bez přidavku sodíku / soli ¹⁴⁾		bez přidavku cukru ¹⁵⁾
nesmažené a negrilované masné výrobky nebo výrobky z vajec ¹⁴⁾ za předpokladu minimálního obsahu 10 % hmot. čisté svalové bílkoviny v hotovém masném výrobku nebo 50 g vajec ve 100 g hotového výrobku z vajec		2,1	15,0	
výrobky z produktů rybolovu a akvakultury ¹⁵⁾ za předpokladu minimálního obsahu 50 g masa z nich ve 100 g hotového výrobku		2,1	30,0	
ochucené a neochucené mléčné výrobky ¹⁶⁾	mléko	0,5	5,0	11,0 9,0
	kysané nebo zakysané mléčné výrobky	0,5	5,0	11,0
	tvaryhy	0,5	10,0	11,0
	sýry	2,5	30,0	
pekařské výrobky ¹⁷⁾	chléb všechny druhy	1,8	10,0	5,0
	běžné pečivo	2,0	8,2	5,0
	jemné pečivo	1,3	15,0 10,0	20,0 15,0
nealkoholické nápoje ¹⁸⁾				5,0 4,0
balené i nebalené obložené pekařské výrobky		2,5	20,0	10,0 5,0
ostatní potraviny		1,0	5,0 ¹⁹⁾	10,0 5,0